

UNGE

TIL

**Et projekt
om gråzone-
prostitution
blandt
udsatte børn
og unge**

SALG

Liva

Forening mod
skadevirkninger
af prostitution

LivaRehab

– Center for behandling og rehabilitering

Kristine Valentin Weiskopf
Unge til salg
– *Et projekt om gråzoneprostitution
blandt udsatte børn og unge.*

Layout:
Per Hørning

Redaktion:
Flora Ghosh og Lole Møller

LIVa – *Forening mod skadevirkninger af prostitution*
LivaRehab – *Center for behandling og rehabilitering*
Dronningensvej 4, st.
2000 Frederiksberg
Tlf. 53 71 61 00

Januar 2015

Kristine Valentin Weiskopf

Unge til salg

*– Et projekt om gråzoneprostitution
blandt udsatte børn og unge*

Januar 2015

Indholdsfortegnelse

Forord	7
1. Indledning	8
Case 1	9
2. Rapportens opbygning	9
3. Resumé	9
Case 2	10
4. Metoden – sådan gjorde vi	10
Kvalitative interviews	10
Undervisning	11
Spørgeskemaundersøgelsen	11
Case 3	12
5. Gråzoneprostitution – kortlægning og analyse	12
Kontinuum over gråzoneprostitution – prostitution versus »almindelig« teenagesexualitet	12
Case 4	13
Den unges perspektiv	13
Interviewpersonens perspektiv	14
Case 5	14
Risikoadfærd	15
Opvækstvilkår for målgruppen og karakteristika ved gråzoneprostitution ..	15
Omfanget af gråzoneprostitution	16
Dilemmaer om gråzoneprostitution blandt fagprofessionelle	17
Definition af gråzoneprostitution hos de fagprofessionelle	17
Refleksion over case	18
Case 6	18
De fagprofessionelles baggrund og erfaringsgrundlag	19
Koordineret indsats	19
Pædagogisk håndtering	19
Sprogbrug	20
Sociale medier	20
Viden om lovgivning og juridisk praksis	21
Undervisning i gråzoneprostitution på grunduddannelser og folkeskoler	21
6. Konklusion	23
7. anbefalinger	23
8. Litteratur	24

Forord

Vi skylder Tine Bryld Priskomiteen og Tryg-fonden stor tak for deres støtte til projektet »Unge til salg – Et projekt om gråzoneprostitution blandt udsatte børn og unge«. Tine Bryld Prisen på kr. 500.000,- har gjort det muligt for os at igangsætte en forebyggende indsats på prostitutionsområdet for netop denne målgruppe. Vi har siden 2011 støttet over 400 personer med prostitutionsskader, hvoraf ca. 80% har været udsat for incest, seksuelle overgreb, vold og groft omsorgssvigt inden deres 15. år. Mange af dem har fortalt os, hvordan de i barndommen og ungdommen har haft omgang med voksne, der for en pakke cigaretter, smart tøj, et måltid mad, lidt lommepege og lignende forventede og modtog seksuelle ydelser. Disse erfaringer har lært os, at vejen ind i prostitution ofte er kort for de børn og unge, der i forvejen er sårbare og udsatte og at der ikke eksisterer en samlet forebyggende indsats på området.

Vores børn og unge må ikke være til salg. Med projektet »Unge til salg« håber vi i LIVA, at kunne bidrage til en styrket forebyggende indsats i forhold til de børn og unge, der er i særlig risiko for at havne i gråzoneprostitution.

Vi skylder samtidig en meget stor tak til de elleve modige kvinder, der har deltaget som interviewpersoner i projektet og delt deres vigtige erfaringer om vejen ind i gråzoneprostitution og prostitution i dybtgående kvalitative interviews. Deres fortællinger har været en helt uundværlig del af undersøgelsen.

Også stor tak til de socialpædagogiske tilbud og opholdssteder. 110 medarbejdere har landet over – fra Sydsjælland til Nordjylland – med deres aktive og engagerede deltagelse i undervisnings- og workshopforløb bidraget med essentiel viden om fænomenet gråzoneprostitution.

Vi er også glade for at have haft en kvalificeret følgegruppe tilknyttet projektet bestående af en række erfarne fagpersoner og en brugerrepræsentant, som har givet kvalificeret faglig sparring og relevante input til udvikling af projektet. Vi vil gerne takke repræsentanterne fra de deltagende organisationer: Plan B, Dansk Socialrådgiverforening, Børns Vilkår, Landsforeningen af Opholdssteder, Botilbud og Skolebehandlingstilbud (LOS) og Skiftesporet, samt brugerrepræsentanten, der

er en kvinde med gråzoneprostitutionserfaring, der nu uddanner sig til socialarbejder.

Tak til udviklingskonsulent *Kristine Valentin Weiskopf* for at bistå med undervisning, data-indsamling og evaluering af projektet og til *Birgit Petersson*, psykiatrisk speciallæge og lektor ved Københavns Universitet for at være konsulent på projektet.

Det er vores håb, at LivaRehabs forebyggelsesarbejde ikke slutter her, men at projektet kun er begyndelsen på en omfattende, landsdækkende indsats, hvor vi kan bidrage med viden og redskaber til at hjælpe udsatte børn og unge i deres miljø. Målet er at give udsatte børn og unge den nødvendige hjælp til at trodse de statistiske forudsigelser ved ikke at havne i gråzoneprostitution og senere i mere udsathed.

Projektet er dedikeret til alle de personer, vi arbejder for at støtte i vores dagligdag.

Tak til Ane Kirk for den faglige indsats, hun har ydet i projektets indledende fase og til studentermedhjælper Rose Værner. Sluttelig tak til Charlotte Lund for sparring i projektets sidste fase.

Bedste hilsner,

Yildiz Akdogan, Forperson LIVA – Forening mod skadevirkninger af prostitution og Flora Ghosh, Centerchef og stifter af LivaRehab, modtager af den første Tine Bryld Pris i 2013.

1. Indledning

Med denne rapport præsenterer vi en kortlægning og analyse af fænomenet gråzoneprostitution i Danmark i et præventivt perspektiv. Gråzoneprostitution eller »salg eller bytte af sex« (NOVA:2006) er et fænomen, der i stigende grad er kommet fokus.

Projektet »Unge til salg – Et projekt om gråzoneprostitution blandt udsatte i børn og unge« er blevet realiseret i løbet af 2014.

Projektet har haft et præventivt sigte med henblik på at mindske gråzoneprostitution blandt børn og unge i Danmark med særligt fokus på udsatte og sårbare grupper. Vi håber med rapporten at kunne bidrage til at stoppe denne negative udvikling og øge trygheden i målgruppen.

Der er blevet foretaget vidensindsamling ved hjælp af kvalitative og kvantitative metoder. Der er gennemført en række undervisningsforløb og afslutningsvis fremlagt en rapport, der analyserer fænomenet gråzoneprostitution.

I rapporten redegøres der for projektets resultater afsluttende med en række anbefalinger.

Viden er dels blevet indhentet ved gennemgang af eksisterende litteratur om gråzoneprostitution, dels via en række kvalitative interviews med ellev kvinder med tilknytning til LivaRehab. De kvinder, der er blevet interviewet har haft prosti-

tution og gråzoneprostitution tæt inde på livet og har ønsket at deltage i projektet for at videregive deres historie om vejen ind i gråzoneprostitution/prostitution i håbet om at kunne hjælpe andre til ikke at vælge denne utrygge livsbane.

På baggrund af denne indsamlede viden er der blevet udviklet undervisningsmaterialer. Dette materiale er blevet anvendt i en række undervisnings- og workshopforløb på ni socialpædagogiske opholdssteder i Danmark med deltagelse af 110 fagprofessionelle på socialpædagogiske opholdssteder over hele Danmark.

Medarbejderne har efterfølgende deltaget i en spørgeskemaundersøgelse om deres viden og erfaringer med unge og gråzoneprostitution. Resultaterne fra denne spørgeskemaundersøgelse ligger til grund for en evaluering af fagprofessionelles viden om og oplevelse af gråzoneprostitution i Danmark, som ligeledes bliver præsenteret i nærværende rapport og bidrager til analysen af fænomenet.

Endelig fremlægger LivaRehab i nærværende rapport en kortlægning og analyse af gråzoneprostitution og gør denne viden tilgængelig for alle interesserede. Ligeledes bliver projektets resultater præsenteret på LivaRehabs høringskonference om »Unge til salg« den 4. februar 2015.

CASE 1:

Sophie – showgirl på flugt fra sig selv

Sophie er på overfladen en ganske almindelig, dansk teenagepige. Hun er velbegavet, velformuleret på skrift og i tale, og bor i en forstad nord for København. Men under overfladen er Sophie en pige på flugt fra sig selv, og fra følgerne af det seksuelle misbrug hun som lille blev udsat for af en venindes far. Med en mor, der er misbruger, og en far der i lange perioder ikke har været en del hendes liv, har Sophie kun oplevet svigt fra dem, der står hende nærmest.

Sophie står alene med sine tanker – tanker som plager hende. Hun kan ikke sove og kan ikke udholde at være i sig selv. Stofferne er hendes måde at flygte fra tankerne på. Som 14-årig har Sophie prøvet alt, hvad der er at prøve. Stofferne bliver indtaget fra torsdag til søndag, og i nogle perioder hver dag, indtil hendes krop ikke kan mere, og tvinger hende til at sove rusen ud.

Som 12-årig fandt Sophie ud af, hvad hendes gode udseende kunne bruges til. Hun kunne altid få stoffer fra fyrene ved at tilbringe tid med dem. Som 13-årig blev hun første gang tilbudt penge for at deltage i et privat arrangement, og dér stå til rådighed for dem, der ville bruge hende. Med pengene følger opmærksomhed og en følelse af, at nogen vil hende; hun er eftertragtet og kan samtidig få de stoffer, hun skal bruge.

For Sophie er det hun gør ikke prostitution. Hun har jo brug for stofferne. De seksuelle ydelser bliver blot et redskab.

For stoffer og penge sælger Sophie sig selv til voksne mænd, i et magtforhold så ulige som kun relationen mellem barn og voksen kan være. Hun har brug for voksne der kan gøre det klart for hende at det, hun gør, er forkert. Ellers vil hun fortsætte med at gøre det.

Sophie er ikke en voksen, der kan siges at være ansvarlig for sine egne handlinger. Hun er blot en lille, forpint pige, der på alle måder fortjener og

behøver al den hjælp og støtte, som hendes forældre ikke har kunnet give hende.

2. Rapportens opbygning

Rapporten er, som det fremgår af indholdsfortegnelsen, inddelt i otte kapitler. Rapporten rummer seks casefortællinger. Case 1 og 2 er baseret på materiale fra en socialfaglig organisation, **der arbejder helhedsorienteret og tværfagligt med udsatte unge.**

De øvrige fire cases (case 3-6) bygger på Liva-Rehabs egne kvalitative interviews. Rapporten er desuden forsynet med en række faktabokse med lovgrundlag mv., samt en række citater fra spørgeskemaundersøgelsen.

3. Resumé

Denne rapport beskriver, hvad gråzoneprostitution er, samt hvilke faktorer, der påvirker børn og unge til at gå ind i gråzoneprostitution. Det er blandt andet beskrevet, hvordan de sociale medier, dansk lovgivning og manglende undervisning/oplysning har af betydning for håndtering af problematikken.

Rapporten har fokus dels på førstehånds fortællinger om vejen ind i gråzoneprostitution og dels på, hvordan de fagprofessionelle på landets socialpædagogiske opholdssteder og tilbud oplever problematikken.

Der er med baggrund i rapportens kortlægning og analyser af gråzoneprostitutionen fremlagt en

række anbefalinger til hvilke tiltag, der kan iværksættes, hvis man ønsker at mindske risikoen for at børn og unge får erfaringer med gråzoneprostitution.

De vigtigste anbefalinger er:

At der nationalt tages initiativ til fyldestgørende undersøgelser om fænomenet gråzoneprostitution.

At den nødvendige forskning og kortlægning sker i samarbejde med de organisationer, der arbejder med udsatte børn og unge.

At der udarbejdes en samlet handlingsplan og »pædagogisk værktøjskasse« til de socialpædagogiske opholdssteder og tilbud.

At der implementeres en landsdækkende tværfaglig handlingsplan med fokus på den forebyggende indsats.

At der indføres obligatorisk undervisning i problematikken på relevante grunduddannelser for lærere, pædagoger og socialrådgivere.

At der fremstilles en guide over eksisterende hjælpemuligheder

Case 2:

Emilie – et blowjob for en taxatur

Emilie er en teenagepige fra en forstad vest for København. Hun er vokset op i en familie, der intet havde. Hendes mor er meget dårlig og hun kæmper med personlighedsforstyrrelse og er dybt alkoholiseret. Da Emilie var lille, stak hendes far af til udlandet og har ikke givet lyd fra sig siden.

Emilie ser i høj grad verden gennem øjne præget af hendes unge alder og manglende selvsigt. Der er en verden til forskel på det, hun tror hun gør, og det hendes omverden ser hende gøre. For hende er det at blive gravid som 15-årig et tegn på, at hun er voksen og moden.

Men for hendes omverden er graviditeten et resultat af Emilies livsstil. Hun mangler omsorg og søger bekræftelse. Omsorgen kan hun få ved at give sig selv til mænd, hun møder. Bekræftelsen kan hun få ved at leve op til den livsstil, hun ser andre kan tillade sig. En livsstil med taxature, fastfood, drukture og cigaretter. Ting, hun kan betale med hurtige seksuelle ydelser, til fremmede såvel som til bekendte.

Målet er opdatering på det sociale medie og personen, der siger, at hun er ønsket. Midlet er at være villig, hvor som helst og når som helst.

For Emilie er det hun gør blot et udtryk for, at hun er voksen. Ingen har lært hende andet, for Emilie har ingen ressourcepersoner omkring sig. Manglen på den omsorg og kærlighed, som børn fortjener og har krav på, samt det at leve op til en bestemt livsstil har ført Emilie ned af en sti, som intet barn burde betrede. En sti som hun ikke selv er tilstrækkelig moden til at forlade.

4. Metoden – sådan gjorde vi

For at afdække emnet gråzoneprostitution, blev der indledningsvist gennemgået relevant litteratur inden for feltet. Denne viden blev grundlag for udvikling af en interviewguide, som dannede basis for den kvalitative interviewundersøgelse.

På baggrund af udsagnene fra denne kvalitative interviewundersøgelse og litteraturstudiet udvikledes et undervisningsmateriale til brug for undervisnings-/workshopforløbet rettet mod fagprofessionelle på socialpædagogiske opholdssteder og tilbud landet over.

Der blev desuden afholdt en række samarbejds-møder med relevante aktører på feltet, der havde viden om emnet bl.a. Socialstyrelsen, Pigegruppen og Reden København.

Kvalitative interviews

I løbet af foråret 2014 blev elleve kvinder med tilknytning til LivaRehab i alderen mellem 19 og 59 år interviewet til projektet »Unge til salg«. Alle med erfaring fragråzoneprostitution og/eller prostitution.

Kvinderne meldte sig frivilligt til at deltage i et 1–2 timers interview. De blev interviewet om deres refleksion over deres egen barndom og ungdom herunder oplevelsen af grænser, seksualitet samt oplevelsen af det offentlige sociale system som barn/ung. Interviewene er blevet transskriberet og anonymiseret, så udsagn og cases indeholder opdigtede navne.

Fundene fra interviewene blev i kombination med resultater fra litteraturstudiet grundlaget for det undervisningsmateriale, der blev undervist i på ni opholdssteder og socialpædagogiske tilbud rundt om i Danmark.

Undervisningen

Undervisningsmaterialet baserer sig som nævnt på de kvalitative interviews og litteraturstudier og dækker blandt andet følgende emner:

- Hvad kendetegner gråzoneprostitution (definition, aktører og arenaer).
- Hvordan defineres gråzoneprostitution i grænseområdet mellem »almindelig« eksperimenterende teenageseksualitet og egentlig prostitution?
- Eksempler på erfaringer med gråzoneprostitution fra deltagere i de kvalitative interviewundersøgelser.
- Præsentation af relevante fund fra skandinaviske undersøgelser på området.
- Lovgivning og gråzoneprostitution.
- Prostitutionens skadevirkninger og gråzoneprostitution.
- Behovet for en prioritering på området – herunder en handlingsplan både på den enkelte institution og en national handlingsplan.

Undervisningsmaterialet er rettet mod fagprofessionelle, der igennem deres arbejde er i kontakt med udsatte børn og unge, der allerede er i gråzoneprostitution eller i risiko for at komme det.

Undervisningsdagen strakte sig over fem timer og blev afholdt på ni socialpædagogiske opholdssteder og tilbud landet over (Brønderslev, Horsens, Haderslev, Århus, Haslev, Karise, Næstved og København). 110 fagprofessionelle modtog undervisningen.

For at undersøge de fagprofessionelles viden om gråzoneprostitution deltog de i en spørgeskemaundersøgelse.

Spørgeskemaundersøgelsen

I løbet af undervisningsdagen fik deltagerne udelt et spørgeskema med spørgsmål til brug for evaluering af deltagernes umiddelbare viden om gråzoneprostitution, deres oplevelse af alvoren/hyppigheden af gråzoneprostitution, samt deres udbytte af undervisningsdagen.

Spørgeskemaundersøgelsen dækker emnerne:

- baggrundsviden om uddannelse og relevant arbejds erfaring,
- viden om og erfaring med unge der sælger eller bytter seksuelle ydelser,
- det praktiske arbejde med målgruppen – herunder pædagogisk håndtering,
- viden om relevant lovgivning
- samt viden om sociale medier.

Der var 99 ud af de 110 kursusdeltagere, som udfyldte spørgeskemaet. Det giver en svarprocent på 90%. Heraf er 90 besvarelser blevet medtaget i undersøgelsen.

De resterende 9 besvarelser er blevet filtreret fra, da disse besvarelser er fra henholdsvis køkken- og regnskabspersonale, der har deltaget aktivt i undervisningen, men ikke har kunnet besvare de relevante spørgsmål vedrørende målgruppen. De er igennem deres daglige arbejde ikke i kontakt med målgruppen og kan derfor ikke besvare spørgsmål vedrørende gråzoneprostitution, som kan give relevant viden om undersøgelsesemnerne.

Deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen besvarede spørgsmålene anonymt.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er præsenteret i kapitel om *Gråzoneprostitution – kortlægning og analyse* i nærværende rapport og danner grundlag for LivaRehabs analyse af gråzoneprostitution i et præventivt perspektiv, samt grundlag for en række anbefalinger til fremtidig handling ligeledes præsenteret i denne rapport (se kapitel 7).

Case 3:

Sandra 44 år

Sandra kom på en institution for unge kriminelle, da hun var 12/13 år. Hun var ikke kriminel, men kommunen vidste ikke, hvor de ellers skulle anbringe hende. På institutionen var hun den eneste pige blandt lutter drenge. Hun beskriver sin oplevelse af situationen som »jagtsæsonen var gået ind« og hun oplevede »... at der gik sport i, hvem der først kunne få trusserne af hende«.

Hun fortæller, hvordan hun fik en kæreste på institutionen for at opnå beskyttelse fra de andre drenge. Hun boede på institutionen i tre år og havde to kærester i den tid. »Det var jo noget med at gå og kigge sig over skulderen hele tiden, for så kom der en hånd der, og så kom der en hånd der. Og så overvågende er personalet heller ikke, så de ser det hele«.

Hun fortæller, at personalet over tid blev dårligere til at beskytte hende og holde drengene på afstand. Hun fik at vide, at hun ikke måtte sidde inde på drengenes værelser, og de måtte ikke sidde på hendes værelse. Hun blev nødt til at få nogle eksterne grænser, fordi hendes var: »... simpelthen så overskredet igen og igen«.

5. Gråzoneprostitution – kortlægning og analyse

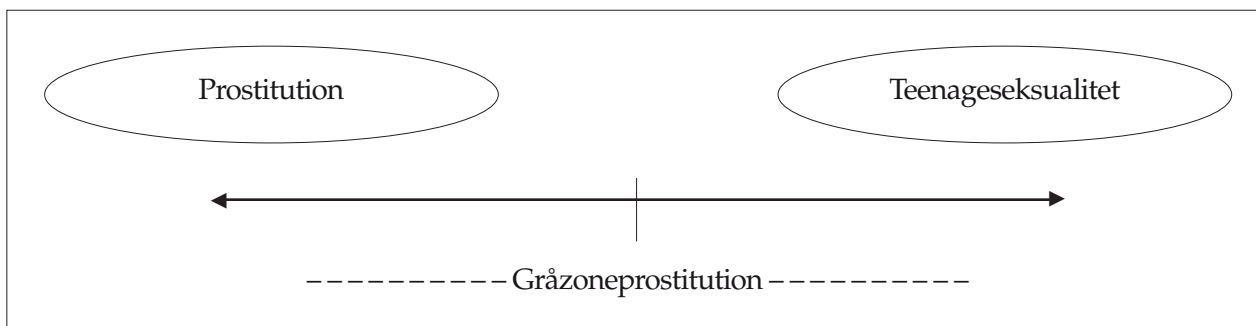
Vi anvender følgende definition af gråzoneprostitution: »salg eller bytte af seksuelle ydelser« (NOVA:2006). Gråzoneprostitution adskiller sig fra »almindelig« prostitution, da der her er tale om: »en handling, hvor mindst to handlende personer på markeds-mæssige betingelser køber og sælger en seksuel ydelse mod betaling«. (SFI: 2011). Gråzoneprostitution blandt børn og unge sker i en udveksling hvor:

»... seksuelle ydelser bliver givet for modtagelsen af penge, gaver, euforiserende stoffer, husly, mad, voksenkontakt, omsorg, beskyttelse, udforskning af seksualitet og bekræftelse«.

På baggrund af oplysninger indsamlet i spørgeskemaundersøgelse blandt fagprofessionelle over hele landet tyder det på, at målgruppen spænder aldersmæssigt fra 8–23 år.

Kontinuum over gråzoneprostitution – prostitution vs. »almindelig« teenageseksualitet

Man kan betragte gråzoneprostitution som værende et fænomen på et kontinuum mellem prostitution i den ene ende (dvs. seksualitet mod betaling eller seksuelt misbrug) og »almindelig« teenageseksualitet i den anden ende (dvs. seksualitet, som er kendetegnet ved gensidighed og ligeværd). Inden for disse to modpoler udspiller gråzoneprostitutionen sig, som illustreret i modellen nedenfor.

Model 1: Kontinuum over gråzoneprostitution.

Gråzoneprostitutionen kan derfor have karakter af at være lige på grænsen til prostitution i den ene ende og i den anden ende på grænsen til »almindelig« udforskende teenageseksualitet. Der er derfor tale om et fænomen, der kan tage sig meget forskelligt ud og som definitionen antyder: »salg eller bytte af seksuelle ydelser«, så favner kategorien bredt.

Igennem undervisningsforløbet med de fagprofessionelle, der arbejder med målgruppen, blev det også meget tydeligt, at opfattelsen af, hvad der kan

betegnes som gråzoneprostitution, er forskellig fra person til person. I undervisningen blev en række eksempler på seksuel adfærd præsenteret i form af anonymiserede cases med LivaRehabs brugere. Disse eksempler blev taget op til refleksion og diskussion blandt de fagprofessionelle, hvorefter de tog stilling til, hvornår de oplevede, at eksemplerne kunne kategoriseres som gråzoneprostitution/risikoadfærd eller henholdsvis prostitution eller »almindelig« teenageseksualitet.

Case 4:

Katja 29 år:

Katja fortæller, at hendes mor smed hende ud hjemmefra, da hun var 12 år, »... ikke første gang, men den første gang, hun sådan mente det«. Katjas far forlod familien, da Katja var fem år og hendes mor fik en ny mand, da Katja var 7 år, som »... heller ikke var så glad for børn«. Som 14-årig fik Katja et andet sted at bo og indtil hun var 17 år boede hun på forskellige efterskoler og institutioner. Herefter var hun hjemløs indtil hun blev 25 år.

Katja beskriver sig selv som teenager, som meget vred og bange hele tiden og som meget alene. Fra hun var ca. 12 år gammel begyndte hun at kontakte ældre mænd via telefonbokse, hvor hun ringede til 159 og indtalte nummeret til telefonboksen. »Så ringede de op, de dér gamle mænd. Så stod vi derude og snakkede med dem om aftenen«. Det startede som telefonfis, men hun kunne også godt lide at snakke med dem, fordi der var ikke så mange andre voksne, der talte med hende. »Og så begyndte de at tilbyde mig penge for ting. Penge for mine sokker og undertøj. Og jeg forstod ikke hvorfor. Jeg kunne få 500 kroner for mit undertøj. Det syntes jeg var meget mærkeligt. ... Så skulle man tage over på stationen og mødes med en eller anden freak ... Jeg tænker, at det var godt nok farligt. Hold da op, hvor var det farligt ... Jeg var ikke helt klar over det. Jeg havde nok en fornemmelse af, at der var noget lusket. Ham dér jeg mødtes med et par gange, han rørte mig ikke eller noget, han tog det bare og gik skamfuldt væk«.

Den unges perspektiv

Når det diskuteres, hvornår en handling kan karakteriseres som gråzoneprostitution, er det vigtigt at gøre sig klart, at den unge i løbet af puberteten kan udvikle behov, som ikke altid kan eller skal opfyldes af forældrene (f.eks. penge og opmærksomhed). Den unge skal som et led i opdragelsen lære at rumme frustrationer over, at alt ikke er tilgængeligt. Men samtidig har den unge som led i sin normale udvikling også en trang til at overskride og afprøve grænser. Det er i dette spænd gråzoneprostitutionen opstår alt efter den unges situation.

Gråzoneprostitution kan også ses som et udtryk for en overlevelsesstrategi hos den unge. Et

ungt menneske ønsker som sine jævnaldrende at have adgang til de materielle statussymboler, der er vigtige i samtiden – smartphones, dyre håndtasker, det rigtige tøj mm. Den unge kan blive fristet af de hurtige penge og materielle goder, der bliver opnåelige og tilgængelige igennem gråzoneprostitutionen.

»Et år præcist var jeg [prostitueret] uafbrudt, hver dag, hele tiden. Jeg boede i en lejlighed til 15.000, og så havde jeg en Fiat 500, der også kostede rigtig mange penge, og så havde jeg bare sådan overluxus – jeg shoppede hver dag, måske for 5000 eller sådan, det kunne jeg godt finde på. Der var en dag, hvor jeg besluttede mig for,

jeg ville have sådan en Mulberry-taske, der kostede 8-9000 kroner. Og så satte jeg mig i hovedet: Jeg vil have den taske i dag, og så arbejdede jeg bare, indtil jeg fik de penge, og så havde jeg den dagen efter. [...] Jeg kunne måske lave 2-3000 om dagen, det var ikke noget problem. Jeg har så sikkert også holdt nogle dage fri, men ikke meget. Så har jeg bare brugt pengene og tænkt, at nu skal jeg tjene nogle nye, ikke.« (citater fra Liva-Rehabs interviewundersøgelse).

Unge søger ofte bekræftelse og muligheden for mobilitet opad i de sociale hierarkier ved blandt andet at erhverve sig de rigtige materielle statussymboler. Gråzoneprostitutionen kan her blive en »let« vej mod dette mål ved at oprette en profil på en dating-hjemmeside eller lignende, men konsekvenserne af at gå ned ad den vej, står ikke klart for den unge.

»De unge ser det ikke selv som prostitution – de har en anden opfattelse af interaktionen«.

– kommentar fra kursusedtager.

Interviewpersonernes perspektiv

Interviewpersonerne blev udvalgt på baggrund af bl.a. deres modenhed og deres alder. Alle interviewpersonerne er i eller har været i gråzoneprostitution og ti ud af elleve af de interviewede har været i »reel« prostitution og kan, fordi deres debut med gråzoneprostitution ligger lidt tilbage i tiden, tilbyde et reflekteret tilbageblik på vejen ind i gråzoneprostitution.

Der er forskelle i interviewpersonernes selvopfattelse og syn på tiden i gråzone-/ungdomsprostitution. Nogle oplevede deres handlinger som en nødvendighed, andre beskrev sig som ofre for betalt overgreb og atter andre så sig selv som prostituerede, mens de som unge stod i det.

Som Carin på 48 år udtrykker det i hendes interview til undersøgelsen:

»Du kan stå i en situation, hvor du enten kan vælge at være offer eller ikke. Og så kan du stikke poten frem og sige, jeg er nødt til at holde mig oven vande, og så er jeg nødt til at tage betaling for det. Så er jeg ikke et offer, så har jeg kontrol over situationen. Så vil du have oralsex med mig, så er det 500 kroner, bassemand. Vil du ikke, fuck dig, så kan du få en dildo i røven, undskyld udtrykket. Sådan er det. Så du kan stå i en situation, hvor det

bare er sådan, det er du nødt til. Uanset hvor ung du er. Jeg var 11. Ja. Been there done that many many many many times«.

En af udfordringerne i det præventive arbejde med børn og unge i forhold til gråzoneprostitution, er at mange af børnene og de unge ikke selv udtrykker, at deres adfærd er bekymrende. De forsvarer derimod de valg de træffer og derfor kan det være svært at indgå i en dialog om emnet. Der er et stigende antal brugerprofiler på hjemmesiden sugardaters.dk, hvor man kan finde, hvad man søger:

»Lige meget hvad du leder efter, om det er kærlighed, et løst forhold, venskab eller økonomisk hjælp, og uanset om det er et kort, længerevarende eller livslangt forhold, så er SugarDaters et godt sted at lede. Husk, at det kan tage tid at finde din drømmepartner, så du bør have det sjovt, mens du leder efter den helt rigtige«.

(<http://sugardaters.dk/>).

Denne hjemmeside opfordrer direkte til, at man som bruger søger økonomisk hjælp igennem sit datingliv. Som bruger på hjemmesiden kategoriserer man sig selv som enten en sugarbabe, boytoy, sugarmama eller sugardaddy. Disse udtryk er amerikansk inspirerede og inddeler den enkelte på baggrund af alder og køn i datinghierarkiet. En voksen mand er f.eks. en sugardaddy, mens en ung pige er sugarbabe og i relationen ifølge sugardaters.dk ligger en naturlig »giv og tag« relation. Hun giver sex og han giver penge eller materielle goder.

Der har været flere artikler i dagspressen om fænomenet. Et eksempel er Anders på 49 år, der har oprettet en profil som sugardaddy på hjemmesiden. Han fortæller i artiklen om, hvordan han bruger hjemmesiden til at møde unge piger, der giver ham sex mod at han betaler deres mobilregning (dr.dk).

Hjemmesiden havde pr. maj 2014 næsten 8.000 (dr.dk) danske brugere og dette forum er selvfølgelig kun en del af kontaktstederne for børn og unge i gråzoneprostitution. Der bliver ligeledes skabt kontakt over Facebook, Snapchat og andre hjemmesider som f.eks. scor.dk.

»Børn og unge ser det ikke altid som »forkert«, at de går på kompromis med egen integritet«.

– kommentar fra kursusedtager.

Case 5:

Katrine 23 år

Da Katrine var 18 år gik hun på en ungdomsuddannelse, men hun kunne ikke passe sin skole og stoppede så for at blive prostitueret. »Jeg fandt ud af, at jeg på den måde kunne tjene flere penge, og så blev det interessant. Det var ikke, fordi jeg tænkte, at jeg ikke kunne finde ud af skolen, for det kunne jeg godt, hvis jeg virkelig gerne ville, men jeg brugte ikke tid på det. Jeg ville hellere det andet«.

Hun flyttede hjemmefra, da hendes forældre blev skilt og alene ind i egen lejlighed. Det var ikke meningen, at hun ville tage penge for sex, men så oprettede hun en profil på hjemmesiden scor.dk og fik nogle henvendelser fra mænd. De spurgte: »Hvad koster du?« og så tænkte Katrine: »... jeg prøver det bare lige – bare en gang, det kan der jo ikke ske noget ved. Og så blev det altså bare fire år. Så det var ikke lige det, jeg havde forestillet mig med det overhovedet«.

Hun beskriver sig selv som en pige, der altid gerne ville prøve nogle grænser af og da hun stod og tænkte »... jeg har ikke nogen penge, hvad skal jeg gøre?«, så valgte hun at prostituere sig. »Den dag i dag kan jeg slet ikke fatte, hvorfor jeg gjorde det, for jeg havde jo masser af penge, men det har ikke været det, der drev mig, det har været nogle andre ting, som jeg har rigtig svært ved at finde ud af – hvad det kan have været...«. Katrine fortæller, at hun dengang syntes, at det var okay at være prostitueret. »Alle skulle være det. Hvorfor er de ikke det. De kan tjene mange flere penge«.

I dag har hun ændret sit syn på prostitution: »Nej, det er ikke sundt for nogen. Og det er heller ikke sundt for dem, der gør det – at gå til dem. Det er ikke sundt og ikke godt. ... Dem, der går til prostituerede, det kan godt være de får sex, men det er jo bare en udløsning, det er bare at onanere i et andet hul. Jeg tænker, at det er jo ikke kærlighed, de får. Og de ødelægger en anden pige rigtig meget. Det kan godt være, pigen selv har valgt det, men der er ingen piger, der har det godt med det, tror jeg. Jeg tror ikke, der er nogen, der kan leve med at tænke: Åh, det er fedt hver dag at gå på arbejde på den måde. Det tror jeg ikke«.

Som det fremgår af casen ovenfor oplevede denne kvinde, at det var hende, der havde regnet den ud, da hun valgte at prostituere sig: »Alle skulle være det. Hvorfor er de ikke det? De kan tjene mange flere penge! » Men hendes perspektiv har forandret sig og i dag: »... kan [hun] slet ikke forstå, hvorfor [hun] gjorde det«.

Risikoadfærd

Når børn og unge sælger eller bytter seksuelle ydelser, er det udtryk for en risikoadfærd, som voksne skal forholde sig til og tage fat i, som ved alle andre spørgsmål om moral og normalitet.

I Danmark er der endnu ikke formuleret retningslinjer eller guidelines for, hvordan fagprofessionelle skal forholde sig til gråzoneprostitution. I Norge fremgår det derimod af forarbejderne til

barneværnsloven, at gentagende prostitution opleves som et alvorligt adfærdsproblem, der kræver at særlige tiltag iværksættes. Også selvom det ikke er ulovligt for unge at sælge sex. Unge kan således ikke frit sælge seksuelle tjenester uden det offentliges indgriben.

Det antages, at unge, der er over den seksuelle lavalder, men under 18 år, endnu ikke har et tilstrækkeligt bevidst forhold til deres egen seksualitet og derfor har brug for beskyttelse (<http://prosentret.no/mindrearige/>).

Opvækstvilkår for målgruppen og karakteristika ved gråzoneprostitution

Kvinderne fortæller om deres opvækstvilkår, at de har oplevet svigt i forældrekontakten, ensomhed

og mobning. Disse karakteristika er gennemgående for børn og unge, der bytter eller sælger seksuelle ydelser. Både vores kvalitative interviewundersøgelse, udsagnene fra de fagprofessionelle, samt litteraturstudiet på området peger på denne sammenhæng. Katja og Catrines cases illustrerer nogle af de fællestræk, der ligger bag gråzoneprostitution.

LivaRehabs interviewundersøgelse og tilbagemeldingerne fra de fagprofessionelle peger i samme retning.

Fælles for dem er også, at de har følt sig svigtet af det sociale system og hjælpeinstanser. Christina på 21 år, der har deltaget i interviewundersøgelsen fortæller om hendes oplevelser med sagsbehandlere:

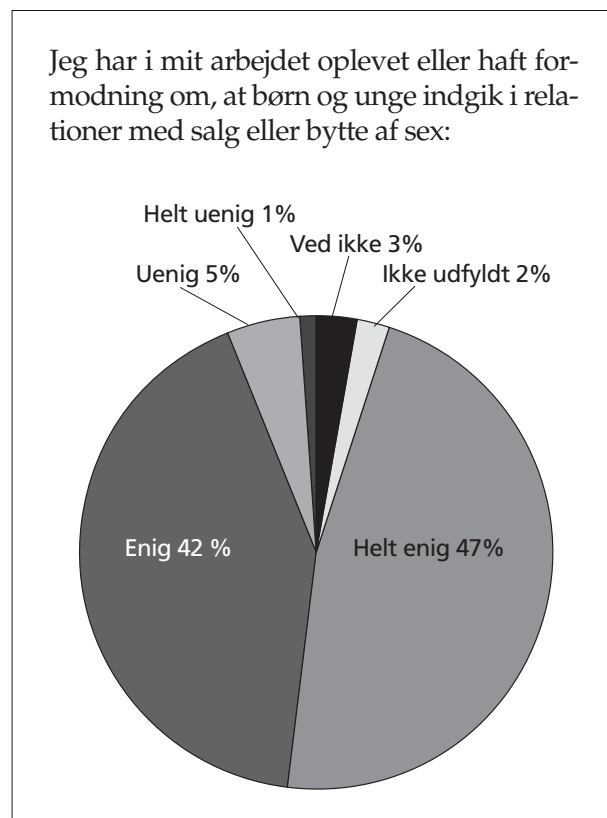
»[Da jeg var] [e]t sted mellem 8 og 18 [år], har jeg snakket rigtig meget med sagsbehandlere, fordi de godt vidste, der var noget galt. Og jeg er blevet tilbudt ungdomsboliger og sådan nogle forskellige ting, men så sagde min mor, at hvis jeg flyttede hjemmefra, så ville jeg aldrig få min lillebror at se igen, det skulle hun nok sørge for, så.. [...] Allerede fra starten af har de bare været sådan: Det er jo bare almindelige teenageproblemer, der er mellem dig og din mor. [...] For eksempel i sjette klasse, der kom jeg ikke i skole i tre måneder, og først derefter ringede min matematiklærer hjem og sagde, at hvis jeg blev mobbet, så var det nok rigtig nok. Og så flyttede jeg skole og begyndte at tale med en sagsbehandler, hvor jeg begyndte at snakke med hende om nogle forskellige ting med mig og min mor, og hun var bare overbevist om, at alt, hvad jeg sad og sagde til hende, det var bare ganske almindelige teenageproblemer. Og det er bare ikke noget, man har lyst til at høre, når man har det svært. Fordi så bliver det bare generaliseret. Til en bagatel. Og jeg tror, man skal passe rigtig meget på at gøre tingene til en bagatel. Det har i hvert fald gjort mig hidsig rigtig mange gange at få at vide, at det bare var teenageproblemer, ikke«.

Denne oplevelse går igen i mange af interviewene og minder om nødvendigheden af at have nogle årvågne, professionelle hjælpeinstanser, der kan være der for børn og unge.

Omfanget af gråzoneprostitution ifølge spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 90% af de adspurgte i deres arbejde har oplevet eller haft formodning om, at børnene og de unge indgik i

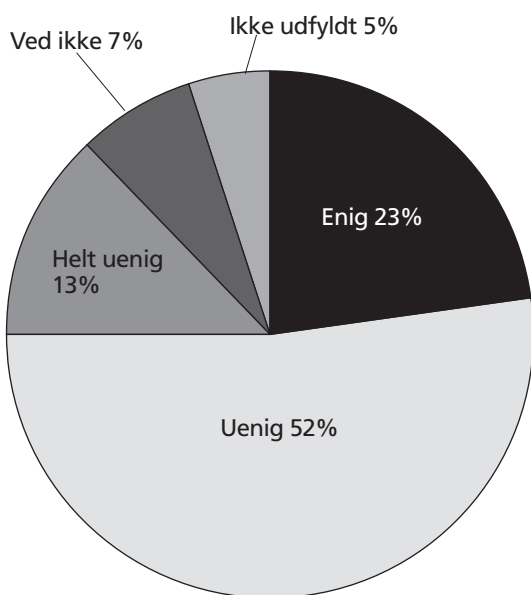
relationer med salg eller bytte af sex. 60% af de adspurgte har flere gange årligt haft en formodning om, at børn og unge indgik i relationer med salg eller bytte af sex, mens 70% af de adspurgte karakteriserer disse tilfælde som konstante og tilbagevendende. De fagprofessionelle har oplevet tilfælde af gråzoneprostitution hos drenge såvel som piger og kan fortælle om tilfælde fra helt ned til 8-årige og op til 23-årige. Den største gruppe som de fagprofessionelle har haft erfaringer med er fra 12 til 19 år.

Spørgeskemaundersøgelsen er blevet foretaget blandt en gruppe kvalificerede fagprofessionelle, der arbejder med udsatte børn og unge og af besvarelserne fremgår det, at 75% af de adspurgte har mere end 6 års erfaring i arbejdet med målgruppen. 70% af de adspurgte har en faglig uddannelse som pædagog, lærer og socialrådgiver. Kun 20% af de adspurgte oplever, at deres uddannelse har givet dem den nødvendige viden til at håndtere udsatte børn og unge, som indgår i relationer med salg eller bytte af sex. Det understreger, at der er et stort behov for mere viden om gråzoneprostitution blandt fagfolk, der arbejder med målgruppen. Deltagerne i undersøgelsen har alle mange års praktisk erfaring bag sig, men de føler sig på trods heraf ikke klædt ordentlig på til at varetage opgaven.

Min uddannelse har givet mig den nødvendige viden til at håndtere udsatte børn og unge, der indgår i relationer med salg eller bytte af sex:

Dilemmaer om gråzoneprostitution blandt fagprofessionelle

Undervisningen på de socialpædagogiske opholdssteder og tilbud gav anledning til en diskussion af, hvad der overhovedet skal forstås ved gråzoneprostitution. LivaRehab definerer gråzoneprostitution på linje med det norske institut NOVAs: »unge som sælger eller bytter sex«. Der er her tale om en meget bred definition og det understreger kun behovet for en yderligere undersøgelse af fænomenet. LivaRehab efterlyser mere forskning på området for at sikre en mere dybtgående viden om karakteren af gråzoneprostitutionen. I undervisningen stod det klart, at der var store variationer i de fagprofessionelles oplevelser af gråzoneprostitution på de enkelte opholdssteder.

»Jeg er bare blevet overrasket over, hvor forskelligt vi ser tingene«.

– kommentar fra kursUSDeltager.

Deltagerne udtrykte mange forskellige meninger om, hvornår grænsen for »almindelig« teenageseksualitet var overskredet og der var tale om gråzoneprostitution og endda reel prostitution. Det er ikke en entydig problematik og den enkel-

tes alder, køn, erfaring med målgruppen og moralske ståsted spiller hele tiden ind i denne vurdering. I nogle tilfælde udtrykte de fagprofessionelle en stor grad af »rummelighed« og »fordomsfrihed« og en meget høj grad af tolerance over for de unges »seksuelle eksperimenter«. Unge piger optales således som »sofasovere«. Det, at de sælger eller bytter seksuelle ydelser mod en nat på en sofa blev opfattet som overlevelsesstrategi mod hjemløshed, frem for en bekymrende risikoadfærd.

Definitionen af gråzoneprostitution hos de fagprofessionelle

Hvornår den unges adfærd er udtryk for risikoadfærd varierer i høj grad hos den enkelte medarbejder og det enkelte opholdssted. Da der ikke er en klar definition bliver det op til den enkelte fagprofessionelles egen dømmekraft at vurdere, hvornår de oplever det nødvendigt at reagere. Hvornår den unges adfærd skulle ses som et udtryk for almindelig teenageseksualitet, risikoadfærd eller gråzoneprostitution var helt afhængig af den enkelte medarbejders eget moralske ståsted, personlige oplevelser og værdisæt.

»Bare det at have brugt en dag til at snakke om emnet er givtigt og vil gøre tilgangen til de unge nemmere i forhold gråzoneprostitution«.

– kommentarer fra kursUSDeltager i undervisningen

Socialt arbejde er båret af værdier og hvert fag har udviklet sin egen professionsetik. Socialarbejdere bruger sig selv i arbejdet og vurderer, handler og agerer i sidste ende både ud fra egen viden og kunnen og ud fra egne holdninger og værdier. Det er både vigtigt og centralt. Når den fagprofessionelle bruger sig selv som redskab i arbejdet med mennesker udgør fagets eget etiske ståsted en styrke, som den enkelte kan støtte sig til. Det er med til at sikre en højere grad af objektivitet i vurderingen af fx. børn og unges risikoadfærd.

Når der inden for andre områder tales om risikoadfærd fx. misbrug af euforiserende stoffer og alkoholmisbrug, så råder de professionelle på disse fagområder over en »pædagogisk værktøjskasse«, som endnu ikke er udviklet i forhold til gråzoneprostitution. Det er tydeligt, at der her mangler fælles redskaber og fælles linje.

Refleksion over case

I nogle af de faglige miljøer, hvor vi tilbød undervisning, blev alvoren af gråzoneprostitution ikke vurderet efter samme målestok, når det

drejede sig om egne børns adfærd sammenlignet med de udsatte børn og unge i projektets målgruppe. Alarmklokkerne gik ikke i gang på samme tid.

Case 6:

Christina 21 år

Christina fortæller, at der er mange datingsites med perverse stoddere, der spørger om hun ikke vil noget for penge. Hun fortæller, at der er mange drenge: »... *der hele tiden har en idé om at de skal have sex med én*«. Hun oplever det er svært at sige fra, når det er hendes gode venner, fordi »*man vil jo ikke gøre dem kede af det*«, så hun har sex med dem som en vennetjeneste.

Hun har prøvet at aftale en date med én hun har mødt på internettet, men det »mest underholdende« hun har oplevet er én, der kontaktede hende på Facebook og tilbød at købe hendes brugte hygiejnebind for 4000 kr.

Hun synes, det var ulækkert, at han ville købe hendes brugte hygiejnebind og hun oplevede ham som en »syg stodder«.

Hun fortæller, at prostitution jo ikke kun er, at tage noget for ydelserne såsom penge, elektronik eller gaver. »*Det kan jo også godt være, man bare savner nogen at være i nærheden af, og så er der en fyr, der gerne vil have sex med én, og så siger man ja til det, fordi man føler sig ensom, eller man mangler kærlighed eller opmærksomhed eller har en dårlig dag og lige har brug for et eller andet positivt, der bliver sagt... Det er i hvert fald sådan, jeg mest har været i det*«.

Dette eksempel oplevedes i nogle af de faglige miljøer som en klar risikoadfærd, hvis deres egne børn havde indgået denne handel på nettet. Derimod blev det ikke opfattet som risikoadfærd hos målgruppen, men som en overlevelsesstrategi. Der var selvfølgelig divergerende meninger, men det er vigtigt at adressere det forhold, at risikoadfærd vurderes forskelligt alt efter om der er tale om børn og unge på grænsen af samfundet eller »pæne folks børn«.

Eksemplet understreger kun, at det er nødvendighed at have en fælles definition, når det skal vurderes om et barn eller en ung er i risiko i forhold til gråzoneprostitution.

»*Det er gavnligt at få debatten/refleksionerne i personalegruppen. Selve oplægget er med til at øge fokus*«.

»*Et tema med mange emner, der er svære at forholde sig til, men en dag med mange givende diskussioner og debatter*«.

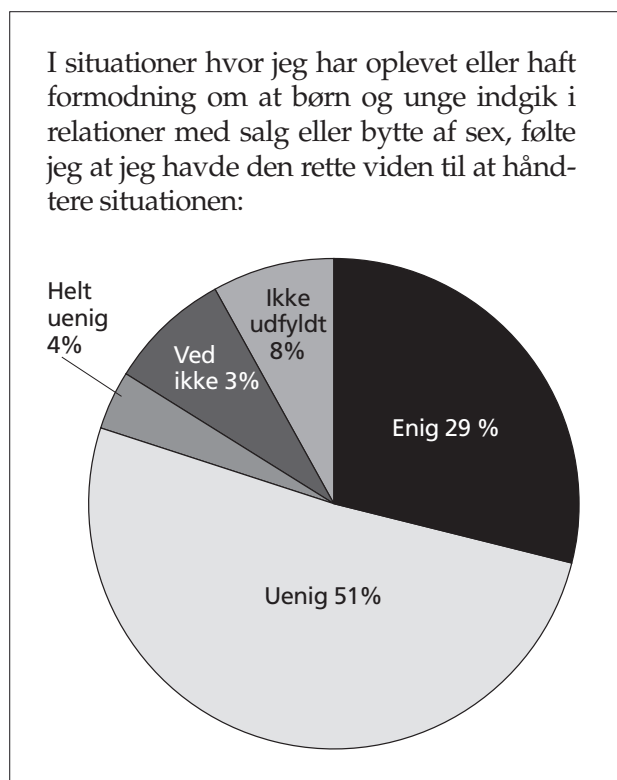
»*Spændende med fælles fokus på et vigtigt og vedkommende emne*«.

»*Dagen har givet os et fælles ståsted for fremtidige diskussioner og skærpet vores opmærksomhed omkring emnet*«.

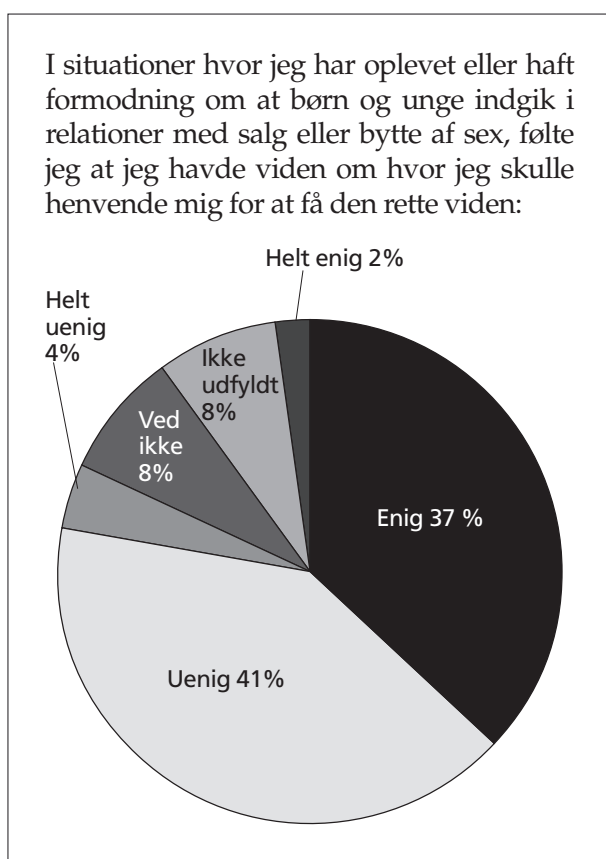
– kommentarer fra kursusedtagere
i undervisningen

De fagprofessionelles baggrund og erfaringsgrundlag

Deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen har som tidligere nævnt lang praktisk af erfaring fra arbejdet med målgruppen, ligesom de alle har en pædagogisk og/eller socialfaglig uddannelse. Kun 30 % oplevede imidlertid at have den rette viden til at håndtere situationer med børn og unge, der indgik i (eller formodedes at indgå i) relationer med salg eller bytte af sex,

Endvidere oplevede kun 39% af de adspurgte at have viden om, hvor de skulle henvende sig for at få den rette viden i situationer, hvor de havde oplevet eller haft formodning om at børn og unge indgik i relationer med salg eller bytte af sex. Mens fire ud af ti af de adspurgte ikke mente at have de rette pædagogiske værktøjer til at håndtere situationen.

Koordineret indsats

Et andet aspekt i forhold til gråzoneprostitution drejer sig om samarbejdet mellem de forskellige fagprofessionelle indbyrdes og de forskellige offentlige instanser. Spørgeskemaundersøgelsen viser at kun 35% af de adspurgte oplever, at have tilstrækkelig kendskab til eksisterende hjælpemuligheder herunder andre myndigheder, offentlige instanser og lignende. De efterlyser en øget koordineret indsats, der kan betyde et lavere antal af udsatte børn og unge, der »falder mellem stolene«.

Pædagogisk håndtering

Kun halvdelen af de adspurgte oplever endvidere, at de har den tilstrækkelige viden om gråzoneprostitution i forhold til den pædagogiske håndtering af emner som køn og seksualitet. Det må derfor anbefales, at disse emner indgår på videreuddannelserne. Deltagerne gav gennemgående udtryk for usikkerhed, når det kom til emner som seksualitet og seksualiseret adfærd.

Hvornår er den unges adfærd »almindelig« og hvornår er der tale om risikoadfærd? Skal der være andre grænser for drenge end for piger?

Det blev gennem undervisningsforløbene tydeligt, at en vigtig metode til forebyggelse af grå-

zoneprostitution er dialog om og refleksion over emnet. Forebyggelsen består blandt andet i, at de fagprofessionelle tør tale om emnet for derved at hjælpe de unge til at blive stærkere og at turde sætte grænser.

Sprogbrug

I dialogen med de unge om emnet er det særligt vigtigt at tale om deres risikoadfærd på en omsorgsfuld og inkluderende måde. Det er fx. vigtigt ikke at bruge begrebet »gråzoneprostitution« eller »prostitution« i dialogen med børn og unge, da begreberne skaber en stor grad af stigmatisering og som konsekvens afføder skam og skaber afstand i dialogen.

»Det er min oplevelse, at det generelt er vanskeligt at tale om, såfremt man bruger ordet prostitution/gråzoneprostitution«.

– kommentar fra kursusedtager i undervisningen

Ofte vil den unge, som tidligere nævnt, ikke selv italesætte sin adfærd som værende risikoadfærd eller gråzoneprostitution. Denne forsvarende adfærd kan ses som et udtryk for, at den unge netop kommer i kontakt med følelsen af skam, når de bliver konfronteret med at deres gråzoneprostitutionslignende relation og bliver mindet om, at der ikke er tale om en ligeværdig og gensidig relation. Denne modstand og denne underliggende følelse af skam er vigtig at holde sig for øje i dialogen med børn og unge om emnet.

Som udgangspunkt er det vigtigt, at undersøge hvorfor og hvordan den unge bruger salg eller bytte af seksuelle ydelser i sit liv og finde ud af, hvad den enkelte ønsker at opnå igennem disse handlinger.

»For at kunne forstå, hvordan ungdommen kan vikles ind i grænseoverskridende forhold, er det helt afgørende, at vi forstår den unges perspektiv. Vi skal fokusere på, hvad det er den unge søger for at forstå den unges verden«.

(Anne Grytbakk: 2012)

Det er, som citatet ovenfor siger, vigtigt at sætte sig ind i den unges perspektiv for at forstå den unges verden. Det vil sige, at tilstræbe at være undersøgende og fordomsfri i dialogen med børn og unge om emnet.

Sociale medier

Hvordan bruger de unge sociale medier som Facebook, Snapchat og Sugardaters.dk til at fremstille sig selv og hvilke konsekvenser har det for deres tryghed, sociale liv og egne grænser? 45% af de adspurgte fagprofessionelle mener ikke at have tilstrækkelig viden om den særlige ungdomskultur, der knytter sig til brugen af sociale medier.

Som fagpersonale ønsker vi, at der bliver større debat om karakteren og omfanget af gråzoneprostitution i vores samfund.

Børn og unge bruger i stigende grad de sociale medier til at komme i kontakt med deres klassekammerater og venner fra fritidsklubben, men det er også her kontakten skabes til personer, der tilbyder at betale for sex eller tilbyder en iPhone for sex eller et lift tværs over Danmark for et blowjob.

For børn og unge, der bor på opholdssteder, der i mange tilfælde har en afsidesliggende placering, er de sociale medier en hel central måde at kommunikere med omverden på. Ad den vej kan der fx. arrangeres transport væk fra opholdsstedet ind til en større by. Den unge har typisk ikke penge selv, men kan betale med salg eller bytte af seksuelle ydelser for at komme væk fra det isolerede opholdssted og ind til et mere begivenhedsrigt byliv.

Der er behov for en systematisk kortlægning af børn og unges brug af sociale medier som kontaktsted for salg og bytte af seksuelle ydelser.

Alt tyder på, at udsatte unge er i større risiko for gråzoneprostitution end ikke-udsatte unge. De har begrænsede ressourcer og mangler forudsætninger for at navigere i en kompleks, moderne verden. Risikoen for at møde mennesker igennem de sociale medier, som udgiver sig for at være noget, de ikke er, sker i stigende grad og vejen fra en krænker til et offer bliver kortere og kortere. Det sker fx. gennem grooming, hvor en voksen opbygger et tillidsforhold til et barn, typisk via internetchat eller mobiltelefoni, med henblik på senere at begå overgreb mod barnet. (politi.dk).

Socialt udsatte og sårbare unge skal i højere grad end andre unge navigere i verden på egen hånd. De har ikke nødvendigvis den samme ballast og tryghed hjemmefra, som andre unge ople-

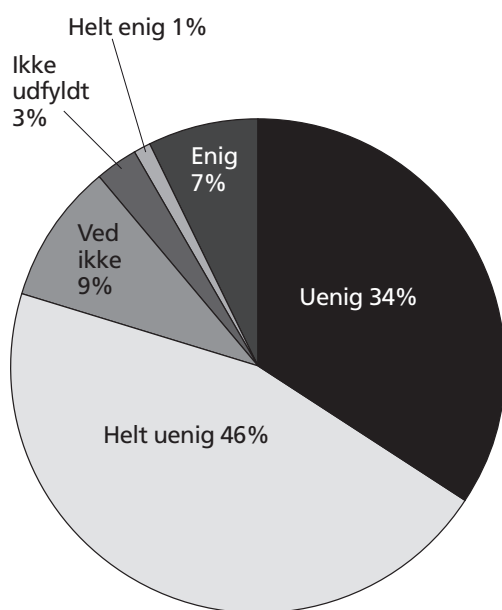
ver. De går derfor ud i verden på en mere sårbar og modtagelig måde.

Viden om lovgivning og juridisk praksis

I spørgeskemaundersøgelsen kom det endvidere frem, at kun 20% af de adspurgte fandt at have den tilstrækkelige viden om relevant lovgivning og juridisk praksis i forhold til gråzoneprostitution. Det vil derfor være hensigtsmæssigt at tilbyde det socialfaglige personale gennemgang af den relevante lovgivning om gråzoneprostitution, med henblik på i højere grad at kunne oplyse de unge om deres rettigheder, når de eventuelt indgår i en seksuel relation til en voksen.

LivaRehab oplever endvidere, at der er behov for at øge børn og unges egen viden om risikoen ved gråzoneprostitution. I spørgeskemaundersøgelsen svarede kun 10% af de adspurgte, at de oplevede, at børn og unge, der indgår i relationer, hvor der handles eller byttes sex kender til den gældende lovgivning (fx. straffelovens §§ 222–224).

Det er min opfattelse, at børn og unge som indgår i relationer, hvor der handles eller byttes sex kender til den gældende lovgivning (fx. straffelovens §§ 222–224):

På opholdsstederne er det et udtrykt ønske at kunne tilbyde børn og unge undervisning dels i risikoen ved gråzoneprostitution, dels i håndteringen af de sociale medier og risici ved disse.

§ 222.

Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpene omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Stk. 2. Har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.

§ 223.

Den, som har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, straffes med fængsel indtil 4 år. Stk. 2. Med samme straf anses den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje.

§ 224.

Den, der medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Undervisning i gråzoneprostitution på grunduddannelser og folkeskoler

Da der ikke bliver undervist i gråzoneprostitution på de pædagogiske og socialfaglige grunduddannelser, er den viden medarbejderne har om emnet, en viden de har tilegnet sig igennem deres praktiske arbejde. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at kun to ud af ti adspurgte oplever, at deres uddannelse har givet dem den nødvendige viden til at

håndtere udsatte børn og unge, der indgår i relationer med salg eller bytte af sex. 90% har til gengæld i deres arbejde oplevet eller haft formodning om, at børn og unge indgik i sådanne relationer. 60% beskriver, at de flere gange årligt har oplevet, at børn og unge indgik i relationer med salg eller bytte af sex, mens 70% karakteriserer disse tilfælde som konstante og tilbagevendende.

Et kvalificeret undervisningsforløb på de relevante uddannelser vil kunne sikre en fælles tilgang til problematikkerne og øge chancen for at kunne hjælpe børn og unge, der overvejer eller har erfaring med salg eller bytte af sex.

Desuden vil et undervisnings forløb rettet mod børn og unge være anbefalelsesværdigt med fokus på grænsesætning, bevidstgørelse om egen

krop, signaler, ansvarstagen og håndtering af de sociale medier.

På nuværende tidspunkt vil det ikke være anbefalelsesværdigt at undervise de unge selv i gråzoneprostitution, da forskningen synes at vise en mulig risiko for, at flere unge ansføres til at slå ind på den vej. De kan eventuelt opfatte andres salg og bytte af seksuelle ydelser som en legalisering af heraf og derfor selv ønske at gøre det. Det kendes fra undersøgelser om spiseforstyrrelser, som har peget på, at der var en stigning i antallet af personer, der udviste tegn på spiseforstyrrelser efter at de havde modtaget undervisning om emnet, i modsætning til kontrolgruppen, der ikke havde modtaget en sådan undervisning.

6. Konklusion

Projektets kortlægning og analyse af gråzoneprostitutionsproblematikken viser igennem præsentation af nøglefundene fra den kvalitative interviewundersøgelse og den kvantitative spørgeskemaundersøgelse, hvordan der er et stort behov for en fokuseret og koordineret indsats på området for at kunne mindske risikoen for at børn og unge finder vej ind i gråzoneprostitution og ultimativt i prostitution.

Analysen peger på, at vejen ind i gråzoneprostitution er kortere for udsatte børn og unge end for børn og unge fra ressourcestærke familier. De udsatte børn og unge er afhængige af de pædagogiske og socialfaglige medarbejdere i det offentlige system til at støtte og rådgive dem og lede dem væk fra en vej med salg eller bytte af seksuelle ydelser.

Den kvantitative spørgeskemaundersøgelse viser at de fagpersoner, der står foran denne opgave, ikke er klædt ordentligt på til den og den kvalitative interviewundersøgelse viser, at erfaringer med det offentlige systems hjælpemuligheder heller ikke var tilstrækkelig til at holde interviewpersonerne ude af gråzoneprostitution og prostitution, dengang interviewpersonerne var børn og unge.

Kun to ud af ti, der deltog i projektets spørgeskemaundersøgelse, fandt at de på grunduddannelserne var blevet klædt ordentligt på til at arbejde med gråzoneprostitutionsproblematikken. 30% af gruppen mente at have den rette viden til at håndtere situationer med børn og unge, der indgik i relationer med salg eller bytte af sex. Det er et meget lavt tal og bekræfter kun vigtigheden af handling på området.

Fra interviewpersonernes perspektiv ser det lige så alvorligt ud, da alle kvinderne i interviewundersøgelsen oplevede at være blevet overhørt

og svigtet igennem deres møde med systemets hjælpeinstanser.

Vi konkluderer derfor, at børn og unge der er i risiko for at sælge eller bytte seksuelle ydelser skal tages alvorligt. Børn og unge skal ikke stå alene med tvivlen om hvor grænsen går, hvis de bliver tilbudt en Louis Vuitton taske eller en iPhone af en voksen via internettet. De skal vide, at der er nogle ansvarsfulde og kvalificerede voksne i deres liv, der kan guide dem og hjælpe dem til et ungdomsliv og senere voksenliv uden gråzoneprostitution og prostitution.

Samfundet har set passivt til for længe og ladet den enkelte medarbejder navigere efter eget moralske kompas, når der skal tages stilling til om den unges oplevelser med salg eller bytte af seksuelle ydelser giver anledning til handling.

Det skal ikke være afhængig af den enkeltes samvittighed eller hvile på den enkeltes skuldre om der skal handles eller ej. Det skal være en prioriteret samfundsopgave.

Derfor er der sammenfattet en række anbefalinger til hvilke tiltag, der kan tages for at mindske risikoen for at børn og unge får erfaringer med gråzoneprostitution.

»Jeg synes det er spændende at kunne lave handleplan samt få øget bevidsthed om unge og seksuelle relationer/ydelser. Godt at få øget bevidsthed i samlet personalegruppe«.

– kommentar fra kursusedtager
i undervisningen

7. Anbefalinger

- At der nationalt tages initiativ til fyldestgørende undersøgelser af fænomenet gråzoneprostitution.
- At den nødvendige forskning og kortlægning sker i samarbejde med de organisationer, der arbejder med udsatte børn og unge.
- At der udarbejdes en samlet handlingsplan og »pædagogisk værktøjskasse« til de socialpædagogiske opholdssteder og tilbud.
- At der implementeres en landsdækkende tværfaglig handlingsplan med fokus på den forebyggende indsats.
- At der indføres obligatorisk undervisning i problematikken på relevante grunduddannelser for lærere, pædagoger og socialrådgivere.
- At der fremstilles en guide over eksisterende hjælpemuligheder.

7. Litteraturliste

- Damløv, Louise, »Sugardaddy: Jeg har fået sex for at betale en ung piges mobilregning«, 13. maj 2014, <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2014/05/07/162512.htm>
- Grytbakk, Anne, »Krenket, men ikke offer«, http://fontene.no/mapper/Krenket-men_ikke_offer.pdf, 2012
- Kofod, Jens og Theresa Frøkjær Dyrvig, »Prostitution i Danmark«, SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2011.
- Mann T et al. »Are two interventions worse than none?« Health Psychol 1997;16(3):215-25
- Thomsen, Claus Holm, »Anbragte unge, seksualitet og prostitutionslignende relationer«, Pro Vejle og Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte, oktober 2004
- Politi.dk, »Grooming – overgreb mod børn«, 11. august 2006, https://www.politi.dk/da/servicemenu/baggrund/omgrooming_11082006.htm
- Prosentret.no, »Mindreårige som selger/bytter seksuelle tjenester«, <http://prosentret.no/mindrearige/>
<https://www.retsinformation.dk/>
- Rosenvinge & Westjordnet. »Is information about eating disorders experienced as harmful?« Eat Disord 2004;12(1):11-20
- Vedeler, Janikke Solstad, Karin Sasaoka og Svein Mossige, »Ungdom som selger eller bytter sex – en faglig veileder til hjelpeapparatet«, NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, 2006.
- Helweg-Larsen, Karin, Nina Maria Schütt Helmer Bøving Larsen: "Unge trivsel År 2008 - En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom«, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, København, 2009.
- Nielsen, Lisbeth B.: "Ung2006 - 15-24-åriges seksualitet – viden, holdninger og adfærd«, udarbejdet for Sundhedsstyrelsen, Institut for Sociologi, Socialt arbejde og Organisation, Aalborg Universitet, 2007.
- Vedeler, Janikke Solstad, Karin Sasaoka og Svein Mossige, »Ungdom som selger eller bytter sex – en faglig veileder til hjelpeapparatet«, NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, 2006.
- Thomsen, Claus Holm, »Anbragte unge, seksualitet og prostitutionslignende relationer«, Pro Vejle og Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte, oktober 2004
- Christensen, Dan E: »Unge og prostitution – et overset problem. Pro-Centret, 2003

The logo for Liva is written in a dark red, cursive, handwritten-style font.

Forening mod
skadevirkninger
af prostitution

LivaRehab

– Center for behandling og rehabilitering